

relents mysticisants ou franchement mystiques de l'oeuvre tout en situant à sa vraie place—primordiale—l'attachement de Moïse de Narbonne à son maître Averroës.⁵²

⁵² Les dithyrambes en l'honneur d'Averroës parcourrent tous les commentaires narboniens où la seconde place, immédiatement après Aristote, lui est accordée au firmament de la philosophie.

LISTE DES MANUSCRITS UTILISES DANS L'APPARAT CRITIQUE

PARIS № 913	א
PARIS № 914	ב
PARIS № 915	ג
MUNICH № 276	ד

פירוש משה הנרבני לח' אבן יקיטאן לאבן טופיל (כתב-יד עברי פאריס 916)

אחר שייעדר להזכיר ממה שראהו ח' בן יקטן בהיותו במקום הנכבד ההוא ולבאר ארמתה المرأة עד חכמתה שלמים היודע ואמר אחר שהשקיעה הגמורה והכלין השלם ואמתה ההגעה אשר לא נשאר שם אלא האחד האמתי שב אל השקפת שאר העצמיות וירד בהדרגה וראה תחלה הגלגול העליון אשר אין גשם אהורי והבלתי מכוכב הנקריא ערבות עצמותנו נקייה מהחומר ר' ל' צורתו הנפרדת אינה הלא עצמות האחד האמתי נשען בזה לדעת אבוחמד והוא דעת רבי משה ע"ה בשחמייע לגלגול הראשון אינו המחויב המציאות אבל מושפע ממנו. זהה חלוף דעת ב' ר' כי הוא יראה שהascal הראשון מניע לגלול היוםו ואין שם נפרד בלתי מנייע כי הטבע לא עשה בטל. 10 וירצה באמרו שאינה היא עצמות האמתי כי לא השכילה באופן אשר ישכיל הראשון עצמו ולא עצם הגלגול במוחלט ולא וולתו

1 בחיותו / כחיותו ד. 2 ואמר... / ואמר וזה שהוא אבגד. אחר השקעה... ואמתה ההגעה ליתא ד. 3 ההגעה אשר... / ההגעה עד אמרו אשר... ב. ואמתה ההגעה... אשר... / ואמתה ההגעה עד אמרו בראות ביראת עצמות האמת ית' ירצה זהה שהוא אש... ג. 4 והבלתי / והוא הבלתי אג. והוא הבלתי נמצא בו כוכב ב. מכוכב / בענין הקrho הנורא ג. 7 אבוחמד / אבוחמד ואבן סינא ג. 11 עצמות האמתי / עצמות אחד האמתי ד. 10-11 בטל... וירצה/ו אין שייה כבר הגיה המחבר במה שקדם כי הראשון הוא צורה העילם כי הוא אשר בו יוכן (יוכן?) אל התנועה. הנה לו ייחס אל השמים כמו הצורה הנקשית באמצעות צורה ועמוד עלייה והוא פלאי. וכן נקרא שמים כי שם אלהווט ממשפט הצורה בבעל הצורה. וכבר הארכנו בזה בפיירושנו לאגרה אפשרות הדבקות וכתול הטענות אשר נגזר כן רشد וקיים דעתו כי הוא דעת תורתנו הירושה כמו שאמר רוכב שמים בעורך. ואמר דוד ע"ה טולו לדוגם בערבות. וירצה באמרו... א. 12 זולתו זולתה א.

ר"ל ולא זולת עצמות האחד האמתי אחר שעצמו הוא מה שישיג
מןנו ית'. ולא זולת עצם הגלגל כי היא צורת הגלגל אשר הצורה
היא עצמות בעלת צורה אך צורה נפרדת. וידמה שלזה אמר ארسطו
על הגלגל שהוא מונע מפני עצמו כי המנייע איןנו זולתו. ודעת
זה החכם הוא דעת בן רشد אשר יראה שהగרים השמיימיים הוא עצם
פשוות וכי הגדר צורתו. ולכן קרא הגשמיים מראות.

וארسطו אמר בסוף המשמע: אנה הוא המנייע הזה? הנה הוא בשם
כאמרו ואתה תשמעו השם. ואמר באות הלמד כי העולם אחד
בזאת הצורה ולכן היו חלקי העולם נאותים זה לזו ומסכימים
ומבאים אל התכלית כענין באכרי החיים שהם רבים ואחד בצורה
והיא הנפש. והוא נבדל במה שאינו מתחשב בו והוא נשׂו במא
שישתווק ויתגונע בו. ולכן אמר ולא עצם הגלגל ולא זולתו
כמשפט הצורה.

עוד המשילו ואמր: וכאלו היא צורת המשם הנראית במראה
מהמראות ההשכלה אשר השכיל העצמות הנפרדת אשר דיא צורת
הגלגל העליון לאחד האמתי ית' קורא צורת המשם הנראית במראה
מהמראות והוא חומר הגלגל הראשון כי אין הצורה היא היא
המשם ולא זולתו. כמו כן העצמות הנפרדת היא אמתת
הראשון ית' ולא זולתו כי ישיכלו בזאת למטה מדרגותנו.
וראה לעצמות הגלגל הנפרד מן השלמות וההorder והויפי מה שיגדל
מלתאך בלשון וידוקדק מן שכונה באות או קול גשמי. וראהו
בתכלית הערבות והשמה והגילה והשושן בראותו עצמות זאמת ית'
והוא לו סבה כסכת השכל למושכל וככה לכל השכלים הנפרדים.

עוד נעתק אל ראיית הגלגל השני וראה ג"כ גלגל אשר ימשך
אליו והוא גלגל הכוכבים הקיימים עצמות נקיה מן החומר ג"כ
איינה עצמות האחד האמתי ולא עצמות הגלגל העליון הנפרדת ולא
נפשו ולא היא זולתו.

ירצה וראה ג"כ הגלגל אשר ימשך אליו והוא גלגל הכוכבים הקיימים
עצמות נקיה מהחומר ג"כ ר"ל צורתו הנפרדת אינה היא עצמות
האחד האמתי הבלתי מנייע הגלגל ולא עצמות הגלגל העליון הנפרדת
ר"ל הצורה ולא נפשו ירצה ולא עצם הגלגל השני.

ואמרו ולא היא זולתו שב אל כל הנזוכר ועל דרך הנזוכר. והנה שם
בו המשם צורה נראית מהפוך המקביל לשמש נכחי לו

13 מה /ליתא ב. 14 צורת הגלגל /סכת הגלגל ב. 15-16 וידמה שלזה אמר ארسطו
על הגלגל שהוא מבועע מאת עצמו כי המנייע איןנו זולתו. ליתא בד. 23-19 וארטטו
אמר .. והיא הנפש. ליתא בד. 26 המשילו /המשל ד. 29 חומרו /עزم ד. 29 והוא
/הוא עצם ב. 33 מלתאך /משיחאך גד. 35 הנפרדים /הণבדלים גד. 36 גלגל
/הגלגל גד. 41 ג"כ ר"ל ר"ל איזה הוא עצמות האחד האמתי ולא עצמות הגלגל
העליון הנפרדת ולא נפשו ולא היא זולתו ירצה וראה ג"כ הגלגל אשר נמשך אליו והוא
גלגל הכוכבים ג. 45 המקביל /המקבילה ב. נכחי ליתא ד.

לشنויות האמצעיים. ואמר: וכאלו היא צורת המשם הנראית בראשה כבר התהפקה אליה הצורה מראהה אחרית מקבילה לשמש. וראה לזרת העצמות ג'כ' מהדור והיופי וההנאה כמו שראה לאורה אשר לגלל העליון ירצה בזה ההדומות לא השווה ולא שניהם עלולים כי אין הפשיות והקשר בהם אחד. וכן לגלל שבתי כמשל המראה הנוספת והוא אמרו: וראה גם כן הגלל אשר יمشך זהה והוא גלגל שבתי. עוד kali ואמר ולא סר מראות לכל גלגל עצמות נפרדת נקיה מהחומר אינה דינה דבר מהעצימות אשר לפניה ולא זולתה וכאלו היא צורת המשם המתהפקת מראהה על הדרגת מדרגה כפי הדרגתה. למה שבזה קוצר בשכלל כל עצמות מהם על מדרגה מדרגה הפיל בוה הלשון ואמר: וכאלו היא צורת המשם המתהפקת מראהה אל מראה על הדרגות האמצעיים כפי הדרגות אשר יש שם מספר האמצעיים כפי הדרגות אם מצד ארבע אם ממאדים חמיש וכין قولם. וכבר הודיעתי כי דעת החכם הוא דעת בן רشد באמת אשר יראה שהמושכל האחד כבר יהיה סבה למשיכלים ربיכם כאשר ישכilio באפניהם מתחלפים ושמציאות הנפרדים אמנים הוא במא שיציר ית' לא שהוא יהיה סבה לאחד והאחד לשני. ולכן הזהיר מן הרובי לבותך יקוץ בנטיעות כמו שהוזירו על זה חמי ישראל ע"ה. ואמנם הניח مثل המראות המורה על האמצעיים כי אלה הראשונות אשר בעולם ואם הם יהיו כולם מסודרים מן ההתחלה הראשונה קצחים מסודר ממן בלתי אמצעי וקצתם סודר באמצעותם כי כבר התבאר שאינם במדרגה אחת מן הזירוף אל ההתחלה הראשונה והיוותם מאחרים וקדומים במציאות להתחלף המעים המיעוד המשלים ושהקשר אשר ביןיהם יחייב היוטם עלול קצחים ואמם כולם מן ההתחלה הראשונה והם ישכilio מעתך אל מטרך אל עולם כי הוא מטרך אליו נכוו לו נועד ונשלם בו.

ולכן המשיל השכלת העצימות הנפרדיות לאלהות במשל המראות המקבילות אשר הוא המאוור הראשון בהפוך מראה אל מראה ושאינו כמדרגת אוור המשם אשר הוא אחד בעצמו בכל הגשמיים המשם כmodo שחשב קודם וחמנותו עליו אבל הוא במדרגת צורת המקבילים כמו שהזירוף מתרחש בראשה והתהפק מראה אל מראה אשר הצורה היא אינה אמתה אור המשם ולא זולתה כי היא דמותה וונינה.

54 מראהה . . . על / מראה אל מראה על ב. 58 כפי הדרגות / ליתא ד. 62 והאחד / ואחר אחר. 67 שאנים / שאינה ג. 68 מאחרים / מהאחרים אבדג. 70–69 ... מן / ואם כולם מסודרים מן ההתחלה בד. 72 והם / ליתא ב. 74 בו / לו ג. 76 המקבילות המקובלות בד. 79 המתהפקה / המתוחזקת ד.

כִּי כָּבֵר הַתְּבָאָר שָׁאֵין הַשְּׁכֵל וְהַמוֹּשְׁכֵל אֶחָד בְּפְרָדִים בְּשָׂוָה אֲכֵל יֹתִירָו בּוֹ הַמְשֻׁכִּילִים בְּפֻחוֹת וַיּוֹתֵר וְאֵין צִרוּפֵם אֶל הַהְתַּחַלָּה הָרָאָשׁוֹנָה בְּמִדְרָגָה אַחַת. וְהִי יֹתֵר דּוֹמָה בְּרָאִים הַגָּדוֹלִים אֲשֶׁר תַּחַת הַרְאָשׁוֹן הָרָאָשׁוֹן אֲשֶׁר בְּמִדְיָנָה הַאַחַת כִּי כָּלִם נְקָשִׁים בּוֹ וְכָלִם מְמוּנִים מִמְּנוֹ וְאֵם נְתַנֵּן שְׁרָה לְקַצְתָּם עַל קַצְתָּעַד שָׁאֵין צִרוּפֵם אֶלְיוּ בְּמִדְרָגָה אַחַת וְהַשְׁרָה מִמְּנוֹ מִתְהַפְּכָת מִאֶחָד לְאֶחָד וְהַכְּלָמָת סְדוּר רַאשָׁון וְהַבָּן זֶה.

85

עוֹד שְׁתַּף כָּל הַעַצְמִיוֹת הַנְּפָרְדוֹת אֲשֶׁר לִמְرָאוֹת הַשְּׁמִימִיוֹת בְּתַעֲנוֹג הַנְּפָלָא וְהַיּוֹפֵי הָמָתִי בְּמֵה הָוָא נְפָרֵד מִהְמַבְּלִל הַשְּׁמָחָה וְאָמָר: וּרְאֵה לְכָל עַצְמִות מַאֲלָה הַעַצְמִיוֹת מְהֻיּוֹפֵי וְהַהְדָּוָד וְהַהְנָּאָה וְהַשְּׁמָחָה אֲשֶׁר עַין לֹא רַאֲתָה וְלֹא שָׁמַעַת אָזֶן וְלֹא עַלְלה עַל לְבָ אָדָם יַרְצָחָה שְׁהַדְּבוּר הַמּוֹגָשׁ לֹא יוּכָל לְהַהְוֹת עַלְיוֹ וְהַצִּוּרָה הַמְחַשְּׁבִי לֹא יִגְעַי לְצִירָוּ.

90

וְדֹע אַחֵי יִפְאַרְךְ הָאֵל בְּהַשְׁגַּת הַאֲמָתוֹת הָאֱלֹהִוֹת כִּי אֵל זֶה הַמְשָׁל מִן הַמְרָאוֹת הָאֱלֹהִוֹת רְמוֹן יְחִיאָל הַנְּבָיאָה וְאֵם הַיָּה בְּחַלּוֹם הַנְּבָαιָה כִּי זֶה גַּכְּ בְּכִיה דּוֹמָה לְעַלְוף בְּתַשְׁעַ המְרָאוֹת שְׁרָה כְּשָׁאָמָר: וּכְמְרָאוֹת הָמְרָאה אֲשֶׁר רַאֲתִי כְּמַרְאָה אֲשֶׁר רַאֲתִי בְּבָאוֹי לְשַׁחַת אֶת הָעִיר וּמְרָאוֹת כְּמַרְאָה אֲשֶׁר רַאֲתִי עַל נַהֲרָה כְּבָר וְאָפָול עַל פְּנֵי. וְכֵן יָאמֶר זֶה לְלִמְתָּה אַחֲרַ הַדְּבָרָה וְרָאֵה פָּחָד גָּדוֹל וְחוֹתָן עָצָמוֹ.

95

וְקַצְתַּת הַתְּוֹרִיִּים אָמָרָה כִּי הַנְּבָיאָה זָוְלָת מָשָׁה אֲדֹון כָּל הַנְּבָאיִים לְאֵשֶׁגֶת הַעַצְמִיוֹת הַנְּפָרְדוֹת רָק שְׁבָע וְאֵם הַמְּעָרָה עַשְׂרָה כִּי הַשְּׁלָשָׁה בְּעַצְמָם מִדְרָגָה לֹא תַּשְׁוְגָ וְעַלְיהָ אָמָר דּוֹד: לְמִנְצָחָה עַל הַשְּׁמִינִית, עַל נִימָא שְׁמִינִית וְהַוָּא הַנְּקָרָאת אַסְפָּקְרָה הַמְצֻחָצָחָת כָּאַלְוָה הַן בְּעַצְמָן מִדְרָגָה אַחַת מִהְמָרָאוֹת זוֹה מְקוּבָּל אֲצָלִים (בְּשּׁוֹלִילִים): וּקְצַתְמָן אָמָרִים זֶה עַל הַתְּפָאָרָה) וּפְסָוקִי סְפָר דְּנִיאָל (רְזִיאָל) מְעִידִים עַל זֶה. וְתוּכָל לְרָאָתָה זֶה הָעֲנֵין רְמוֹן בְּהַזָּוֹת אֲשֶׁר הִי מְזָה הַכְּהָן הַגָּדוֹל בַּיּוֹם הַכְּפָרָוִים וּבְמַנִּין שְׁהִי מְזָה מְזָה שְׁבָע פְּעִימִים וְאַחַת לְפָנֵיהם בְּלִתִּי מְשַׁתְּפֵה אָוַתָּה לְמִסְפָּר עַם הַשְׁבָּעָה כִּי הָוָא עֲוֹלָם הַשְּׁכֵל מִדְרָגָה עַלְיוֹנָה בְּעַצְמָה. וְכֵן הִי מְזָה אַחַת, אַחַת וְשַׁתִּים, אַחַת וְשַׁתִּים, אַחַת וְשַׁלִישִׁים, אַחַת וְאַרְבָּעָה, אַחַת וְחִמָשָׁה, אַחַת וְשַׁשָּׁה, אַחַת וְשַׁבָּע. לֹא הִי מְזָה שְׁמוֹנָה אֲכֵל הַאַחַת לְעַולָּם נְבָדְלָת מִהְשָׁבָע בְּקִדּוֹשָׁה כִּי הָוָא עַל הַשְּׁלֹשָׁה הָרָאָשׁוֹנוֹת שָׁהָמָה מִדְרָגָה אַחַת בְּעַצְמָה כְּמוֹ שְׁהַשְּׁבָע נְחַלֵּק לְשִׁנִּי חָלְקִים וְהֵם בְּכָלְל לְפִי דְּעַתְמָן שְׁלֹשׁ מִדְרָגוֹת עַצְמָה וְאַזְוּבָ וְשַׁנִּי תּוֹלְעָת. זֶה הָעֲנֵן מְפֹרָשׁ נְגַלָּה הַכּוֹנָה אַחֲרָה מִהַּעֲרִירָנוּ עַלְיוֹן. זֶה הַמִּסְפָּר מִהְשָׁבָעָה הָוָא רְמוֹן בְּאָמָרוֹ: אַת שְׁבָע הַמְזֻבָּחוֹת עַרְכָּתִי.

100

105

110

115

90 הָוָא נְפָרֵד / הַמִּסְפָּר 95 יִפְאַרְךְ הָאֵל בְּהַשְׁגַּת הַאֲמָתוֹת הָאֱלֹהִוֹת / לִיְתָא אֲכֵד. 97 בְּשָׁבָע בְּדָ. 101–102 וְקַצְתַּת הַתְּוֹרִיִּים אָמָרוּ . . . מְהַעַצְמִyoֹת / לִיְתָא בָּ. הַתְּוֹרִיִּים / הַתְּוֹרָנוּיִים גֶּ. 106 וּפְסָוקִי סְפָר . . . / וּפְסָוקִי סְפָר הָאֵל מְעִידִים עַל אֶלוּ הַיסּוֹדוֹת גֶּ. 107–124 וְתוּכָל לְרָאָתָה . . . שָׁאל מְרַעְעָה / לִיְתָא בָּדָ.

- והרבה ציווא באלו במקרא. והוא הרמו בספר היכלות לרבי ישמעל. כי חכמי ישראל היו יודעים הבדלים מיוחדים לספירה והיה להם זה שרש להשפעה ולפעלה. ואחר שגלגול הדברים וחיצותנו לגלות סתרי המציאות הוציאנו מדרכונו והגינו עד הלום אגלה לך סוד נפלא מלאה הרמזים עמדתי עליו אחר עיןך והחקירה בלבך מעטה.
- 120 כי ראייתי והנה חכמיינו מקדם היו יודעיםطبع במניעים כמו שהוא יודעיםطبع המתנוועים אמרתי שאמרעהו כי נותנים שמות מיוחדים לכל עצמות נפרדות ויקראו מרות כמי המשפע ממן באמצעות המראה המקבילה לו המתודה אל טבעו. ואם שונאיםיהם כבר חשבו תארים עצמים בכורא ית'. ונקרא העולול הראשון בראשית ישראל רום אין. בראשית ברא אלהים קדוש ישראלי ואשת תבואהו. יום ידיהו נשא. והחכמה מאין תמצא נקרא אין למעוט המושג ממן וכי אין במראהו כוכב בעין הקrho הנורא.
- 125 וקרוואו כתיר כי הוא המקין הכל כמשפט הגלגל הראשון אשר אמר אריסטו עליו שהוא גשם אלהי כולל כל הגשמי. וכמו שסדרו בתפלתו ומסדר את הכוכבים במשמותיהם ברקיע כרצונו יחשו סדרם הכוכבים לרצונו להורות כי חכמנו לא תשיג לדעת סבת סדרם ולוד רוחה בחלק הקטן מן הגלגל אף ובחלק גדול ממנו לא יהיה אלא אחד או לא כלל הלא והוא מיוחד לרצונו ולהחמתו.
- 130 והשני חכמה כי ממן חכמה המזולות ועליו אמר והחכמה מאין תמצא. ונקרא רוח מרוחה. והשלשי בינה כמו שאמר ואיזה מקום בינה והוא אשר מראהו נושא לשบทαι תורה הבינה והשלמות על כן אמר רק עם חכם ונבון. וייעד במקבילו ותשכח תורה אליהך אשכח בנייך גם אני.
- 135 הרביעי מלכי צדק נקרא תפארת ונקרא חסד כי פעל החסד יראה ממן באמצעות צדק המתנווע ממן צדק ילין בה.
- 140 החמישי נצח ונקרא אמת ומדת הדין הקשה כי מאדים בכללו. השישי והוא הנקרא הود ומדת הרחמים כי במראותו הוד האורה המשפעת חיים המקנה הכוחות המהוות והשומרות וזה רחמים באור פניו מלך חיים.
- 145 השביעי מלכות והוא דוד הקטן כי נגה אחר השם באורה והוא יתן מעדרני מלך.
- 150 והשמיני נקרא מעון צדק כי במעונתו כוכב החמה המקנה המעשים הנאותים ואין בור ירא חטא והחכמה והשלמות הוא הצדק האמתי.

126 המתודה אל טבעו / ליתא ב. שונאיםם / שונאיםם בגדי. 128 רום / רום ב. 131-136 אשר אמר אריסטו . . . ולהכמתו / ליתא כד. 138 ונקרא רוח מרוחה / ליתא ב. 139 נושא / נושא ד. 141-140 אשכח ביך גם אני / ליתא אבד. 144 בכללו / בגלגולו אבד. 146-47 באור פניו מלך חיים / ליתא אבד. 150 החמה / החכמה בד. 151 והחכמה והשלמות הוא הצדק האמתי / ליתא ד.

התשען נקרא יסוד וצדיק יסוד עולם כי בחיל גלגל הירח אלו הנמצאות השפלות והוא המציג לעולם העשيري המונה על זה העולם הנקרא בשם כלה וכנסת ישראל ושם הנקבה כי היא מושפעת מכל הצורות הנפרדות והוא האמצעיל לשפלות וכולם מוקובצות בו באופן משובח מתייחס למצוותם כי הוא מטרון שלהם. וכבר פירשנו זה ואין דרכ להעתיקו הנה. ואחשוב כי הוא דרך נפלא אלהים הבין דרכו והוא ידע את מקומה והוא המשير למי שירצה.
 ונהא אחר כך ירד אל המדרגה העשירות הזאת דיא העצמות הנפרדות הבלתי מנייע לגילג אבל למה שבطن הגילג כלו. ואמרו והגיע אל מקום ההויה וההפסד והוא כל חלל גלגל הירח ירצה והוא אחד כאלו הוא מראה אחד כי הספר אחד והרוח תמידה ההשפעה מאות האל. ואין בה רבוי מצד עצמה אבל יתחלף רshima בתחלת הספר ובאר הגלות. ושם אור השמש בגשמיים כמו שאמר במתחלת הספר ומאת התאחדות ארבע צורות במשל המים המתחלפים והוא מה שייצטרך להזכיר הנה. ואמרו וראה עצמותנו נקי מהחומר ירצה הצורה המנעה לזה החלל כי חלל גלגל הירח יחסו אל השכל הפועל יחס כל גרט שמיימי אל נפרדו בענין כי הוא התחלתו והוא מניעו והוא נושא לו על צד השלמות ואינו תנאי למציאותו והוא צורה בצורה האחרונה. ממנה שהוא ההבנה הנפרדת.
 עוד אמר אינה דבר מהעצימות הנפרדות אשר ראה לפני זה ולא זו זולתו ירצה בענין התחלפות שאר העצימות והתאחדות. וחכמי ישראל קראו זה השכל כנסת ישראל כי מקצת כל הצורות וקרוואו שרו של עולם כי הוא שרו באמת וקרואו שר הפנים למה שהוא שר לכל הצורות ומשפיען ומגין כי אינו פשוט אמיתי כשאר האmittים. ועל זה יתיחסו הצורות ההיוולאניות אליו אם בהצללה. ובאמת בהירה.
 ועל זה הדרך אמר זה החכם ולזאת העצמות שבעים אלף פנים בכל פנים שבעים אלף פה אל פה שבעים אלף לשון וכל לשון. . . . יבאר בהה המאמר חלום נבואה מוחמד נבאים כי הוא כנה שם השכל הפועל בשבעים אלף פנים. ורמז בזה אל רבוי הצורות אשר בזה העולם המושפעות מאותו כמו שאמר שלמה ע"ה דודי צה ואדורם דגול מרביבה. ודרך הלשון להחליט מספר השבעים על המספר הגדול הבלתי מעוני. ורמז בזאת החלקה מהפניהם והפה והלשון על הדומים והצומח והחי. כי האחד הנושא לאחר וכל אחד מהם כחלק אל מינים רבים קראו בשבעים אלף פנים . . . ויסכים וזה לדעת חכמי אומנתנו המקובלים אשר יראו שמספר השרים הנפרדים

153 השפלות/השכלות ב. 158-153 והוא המציג . . . למי שירצה /לייא. ב. 156 כי הוא מטרון שלהם /לייא. א. 158 והוא המשיר למי שירצה /לייא. ב. 171 לפני זה /לפני ג. 172 זולתו /זולתה ג. 177-176 אם בהצללה ואם בהירה /לייא. כד.

שבעים. ולזה היה מספר הטנחרין שבעים כדי שיכללו כל הדעות כמספר כל הכהות ויראו אלו שהצורות המושפעות מהם אשר בצלמים לצורות המנויות שבעים על מספר. וכבר ידעת כי רוב סודות נביים לקוח מדרשי' רבה וחודותם. ואמר כל לשון משבחת ומhalbלה ומעידה עליו כי נוthen הצורות צורה בהכרח ומהפיעל נדע הפועל עד המצא הראשון ית. ואמנם אמר שלא ינוthen מן המהلال כי בהפסקו מהשגוות אשר הוא עצמו והשפעתו המתחיבת ממנה יבטל עצמוותו כמשפט שאר הנפרדים. עוד באר כי הרבי מצד המקבלים לא מצד זה העצמות באמת ואם אינה בפשיותו בעניין שאר הנפרדים. וכך שחתפה בערבות והויפי הקודם ואמר: וראה זאת העצמות אשר ייחשב בה הרבוי ואינה רבוי מהשלמות והערבות כמו מה שראה למה שלפניה ורבי משה ע"ה קראה אשים לפיה שמעלותו קרובה ממעלת האנשים וכן ייחד שמות לכל עצמות פרדת. ואמנם קראם בשם המעליה כי כל אחד במדרגה מיוحدת הנה המעלוות עשרה. ואם אין העצמות האלו עשרה והביא הלשון במאמר יסביר זה שככל מעלה מהם תכלול אשים כי כמו שאמר בן רشد: התורות הניתו שהנה סבות עליונות בעניינים אין תחילת להם ויסודרו מהם עניינים אין תחילת למציאות ועשו זה לגדות הסבה הראשונה. ושנית שיש שם תعلומות חכמה כי כפלים לחשיבה.

ולכן הביא ארسطו אחר דבוריו בסבובאות אותן האלן אל מה שאמר זה לשונו: וכבר נגיעה אל ידיעת שעור מה שנגנת בו המנגג בשטעין במוסס כי אתה תמצא מה שבם מהחותות והדברים הדומים בספרוי הכל בעברו ההרגל להם יותר גדול בנפשות משתדע אמתם. ואחר שבר אמתת עצמות כל חלל גלגל הירח וכי אם יחש בו רבוי הנה אין בו רבוי באור אמתת המקביל אשר זאת העצמות צורתו וכי הרבוי מצד המקביל שאין ראוי שתקראי מראה כי לא תתקאים. ואם ההיולי הראשון אחד במספר. וככלו זאת העצמות צורת השמש הנראית בימים מתחמוגגים כבר נהפכה אליה הצורה מסוף המראת אשר כליה אליה התחהפהות על סדרו הקודם מהمراה הראשונה אשר מקבילה המשש בעינה. בכךן קשר כל ההקלות מהראשונה עד סוף המראות ומהסוף לאלו הימים. ואמר וככלו זאת העצמות הנפרדת היא צורת המשש הנראית בימים מתחמוגגים אשר יבואו אלו אחר אלו בהדרגות ותחזקה בהם צורת המשש כי קול יי' על המים וזה משל לאיי הנמצאות הווות הנפסדות אשר יעתקנו מצורה אל צורה ויביאו אלו אחר אלו הם המים היורדים במודר הנהר היוצא מעדן. וזאת הצורה כבר נהפכה אל אלה המים מסוף המראת והיא משל מראה

190 שבעים על מספר / שבעים אלף על מסמר השבעים ד. וכבר ידעת כי רוב סודות נביים לקוח מדרשי' רבה וחודותם / ליתא ד. 205-206 ועשו זה לגדות הסבה הראשונה. ושנית שיש שם תعلומות חכמה כי כפלים לחשיבה / ליתא ד.

- הירח אשר כליה אל המראה והויא התחפהות על הסדר הנזכר מראה
אל מראה עד הראשונה אשר מקבילה המשם בעינה אשר הוא משל
לגלגל הראשון עם השכל הראשון המתחקה בו بما הוא מציר
לעצמאותו הנפרדת כמו שקדם וזו שרצה באמרו ית' בראשית ברא
אלhim את השםיהם ואת הארץ. אמר כי בהחלה הציר ברא הנפרדים
עם השםיהם הנקשרים בהם כי מראות להם ואת הארץ והוא ההיווי
הראשון עם ארבע צורותיו הראשונות. 235
- והארץ הייתה תוהה והוא הארץ ; ובוهو ר"ל והוא מה שבו הוא והוא
מים . וחושך והוא אש היסודית . על פניו תחום שהוא האoir כי המים
הכהניים . עוד באר הרוח היוצא מהשכל הפועל המתחקה באלו
היסודות והצורות המורכבות המושפעות בהן ואמר : רוח אלhim
מרחפת על פניו המים ירצה הרוח אשר היא מאת האלים הגדלית
באלו המים המתוגגים אשר הם מקום השם לשאר הנפרדים ולא
רצה ברוח הרוח הנושבת חיללה כי אין זה המכון בספר הקצר
הכולל הביראה . גם כי אין האoir רוח ואין רוח האoir מתנווע כי
הروح מרכיב מוד' יסודות ולכן יפל האילנות והמגדלות כמו שбар
ארסטו ודע זה . . . 240

233 הכהנים / הרוחניים ד. 234 המושפעות / השפלות ב. 237 הגושבת / המנשכת
ד. 238 הביראה / הביראה בכללה בד. 239 لكن יפל האילנות והמגדלות / ליתא ב.

TRADUCTION

Après avoir promis d'ajouter (un peu) de ce que vit Ḥayy ibn Yaqzān en cette illustre station et d'expliquer la nature véritable de cette vision intégralement, il tint sa promesse¹ et dit: Après l'absorption² totale, l'anéantissement complet et l'union³ véritable,

¹ L'auteur utilise l'expression hébraïque *hishlîm ha-ye'ūd*. Narboni fait allusion au passage précédent où Ibn Tufayl s'exprime en ces termes: "Toutefois, nous ne te quitterons pas sans donner, sur les merveilles qu'il perçut en cette station, quelques indications, sous forme allégorique, et non pas en frappant à la porte de la vérité, puisque pour acquérir une connaissance exacte de ce qui est perçu dans cette station, il n'y a pas d'autre moyen que d'y arriver" (traduction de Léon Gauthier, p. 117 de la réédition procurée par Georges Labica).

² *Ha-sheqī'āh* connote l'idée de s'abîmer dans la méditation métaphysique au point d'en perdre la conscience de soi. Le vocable suivant, *ha-kilāyōn*, renforce cette idée.

³ *Ha-haggā'āh*; cf. Klatzkin, *Thesaurus*, I, 156–57; des quatre acceptions de ce terme relevées par Klatzkin—qui en donne les équivalents arabes en note—la troisième (le fait de parvenir au stade suprême de la perfection) s'impose ici; il s'agit assurément de l'union extatique.